

Sygn. akt II Ka 869/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lutego 2018 r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Jaszczuk
Protokolant:	st. sekr. sąd. Beata Defut-Kołodziejak

po rozpoznaniu w dniu 2 lutego 2018 r.

sprawy **A. D.**

oskarżonej z art. 216 kk

B. D., D. D. (1) i M. D.

oskarżonych z art. 216 kk i art. 217 § 1 kk

na skutek apelacji, wniesionych przez pełnomocnika oskarżycieli prywatnych i obrońcę oskarżonej A. D.

od wyroku Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim

z dnia 5 października 2017 r. sygn. akt II K 765/16

A. wyrok w punkcie I, III, IV, VI i VIII uchyla i sprawę w tym zakresie przekazuje Sądowi Rejonowemu w Mińsku Mazowieckim do ponownego rozpoznania;

B. wyrok w pkt II, V i VII utrzymuje w mocy eliminując stwierdzenie, że koszty procesu w tym zakresie ponosi Skarb Państwa.

Sygn. akt II Ka 869/17

UZASADNIENIE

A. D. została oskarżona o to, że:

1. w dniu 28 lipca 2016 r. w miejscowości S. na terenie posesji przy ul. (...) używała w stosunku do W. G. słów powszechnie uznanych za obelżywe „skurwysyn” i „chuj”, **tj. o czyn z art. 216 k.k.**

2. w dniu 28 lipca 2016 r. w miejscowości S. na terenie posesji przy ul. (...) używała w stosunku do H. G. słów powszechnie uznanych za obelżywe „głupia dziwa”, „idiotka”, **tj. o czyn z art. 216 k.k.**

B. D. został oskarżony o to, że:

1. w dniu 28 lipca 2016 r. w miejscowości S. na terenie posesji przy ul. (...) naruszył nietykalność cielesną M. G. (1) w ten sposób, iż ciągnął ją za włosy, **tj. o czyn z art. 217 k.k.**

2. w dniu 28 lipca 2016 r. w miejscowości S. na terenie posesji przy ul. (...) używał w stosunku do H. G. słów powszechnie uznanych za obelżywe „kretynko”, **tj. o czyn z art. 216 k.k.**

3. w dniu 28 lipca 2016 r. w miejscowości S. na terenie posesji przy ul. (...) używała w stosunku do W. G. słów powszechnie uznanych za obelżywe „idioto”, **tj. o czyn z art. 216 k.k.**

D. D. (1) został oskarżony o to, że:

1. w dniu 28 lipca 2016 r. w miejscowości S. na terenie posesji przy ul. (...) używał w stosunku do H. G. słów powszechnie uznanych za obelżywe „zdzira”, „szmato”, „dziwka”, „stara i głupia”, **tj. o czyn z art. 216 k.k.**

2. w dniu 28 lipca 2016 r. w miejscowości S. na terenie posesji przy ul. (...) używał w stosunku do W. G. słów powszechnie uznanych za obelżywe „skurwysynu”, „chuju”, „kurwo”, **tj. o czyn z art. 216 k.k.**

3. w dniu 28 lipca 2016 r. w miejscowości S. na terenie posesji przy ul. (...) naruszył nietykalność cielesną M. G. (1) w ten sposób, iż popychał ją, **tj. o czyn z art. 217 k.k.**

4. w dniu 28 lipca 2016 r. w miejscowości S. na terenie posesji przy ul. (...) naruszył nietykalność cielesną W. G. w ten sposób że popychał go rękoma, **tj. o czyn z art. 217 k.k.**

M. D. został oskarżony o to, że:

1. w dniu 28 lipca 2016 r. w miejscowości S. na terenie posesji przy ul. (...) używał w stosunku do H. G. słów powszechnie uznanych za obelżywe „zdzira”, „kurwo”, „szmato”, „dziwka”, „stara i głupia”, **tj. o czyn z art. 216 k.k.**

2. w dniu 28 lipca 2016 r. w miejscowości S. na terenie posesji przy ul. (...) naruszył nietykalność cielesną M. G. (1) w ten sposób, iż odpychał ją rękoma, **tj. o czyn z art. 217 k.k.**

Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim wyrokiem z dnia 5 października 2017 r.:

I. na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k. postępowanie karne przeciwko A. D. w zakresie zarzucanych jej czynów umorzył;

II. oskarżonego B. D. uniewinnił od popełnienia zarzucanego mu w punkcie 1. aktu oskarżenia czynu i w tej części koszty procesu przejął na rachunek Skarbu Państwa;

III. na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k. postępowanie karne przeciwko B. D. w zakresie czynów zarzucanych mu w punkcie 2. i 3. aktu oskarżenia umorzył;

IV. na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k. postępowanie karne przeciwko D. D. (1) w zakresie czynów zarzucanych mu w punkcie 1. i 2. aktu oskarżenia umorzył;

V. oskarżonego D. D. (1) uniewinnił od popełnienia zarzucanych mu w punkcie 3. i 4. aktu oskarżenia czynów i w tej części koszty procesu przejął na rachunek Skarbu Państwa;

VI. na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k. postępowanie karne przeciwko M. D. w zakresie czynu zarzucanego mu w punkcie 1. aktu oskarżenia umorzył;

VII. oskarżonego M. D. uniewinnił od popełnienia zarzucanego mu w punkcie 2. aktu oskarżenia czynu i w tej części koszty procesu przejął na rachunek Skarbu Państwa;

VIII. zasądził od A. D., B. D., D. D. (1) i M. D. solidarnie na rzecz W. G., H. G., M. G. (1) kwoty po 300 zł tytułem kosztów sądowych.

Apelację od wyroku Sądu I instancji wniósł, **pełnomocnik oskarżycieli prywatnych**. Zaskarżając wyrok w całości na niekorzyść oskarżonych, orzeczeniu temu zarzucił:

I. w zakresie czynów określonych w art. 216 § 1 k.k., a przypisanych wszystkim oskarżonym:

- rażąco obrazę przepisów prawa materialnego, a mianowicie treści art. 1 § 2 k.k. i art. 115 § 2 k.k. polegającą na jego niewłaściwym zastosowaniu poprzez uznanie przez Sąd I instancji, iż czyny oskarżonych wyczerpują dyspozycję art. 216 § 1 k.k. cechuje znikoma społeczna szkodliwość czynu z uwagi na istniejący pomiędzy W. G., a A. D. spór majątkowy oraz wadliwie przyjętą przez Sąd I instancji wzajemność nagannych zachowań obydwu stron na tle sporu majątkowego, a które to przesłanki nie stanowią kwantyfikatorów wskazanych w zamkniętym ich katalogu zawartym w treści art. 115 § 2 k.k., a ponadto pominięcie przez Sąd I instancji w analizie stopnia społecznej szkodliwości czynów oskarżonych kwantyfikatorów podmiotowych w postaci zamiaru sprawców, motywacji i sposobu działania sprawców, a także wielości trakcie zdarzenia ich zachowań przestępczych w stosunku do wszystkich pokrzywdzonych;

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, mający wpływ na jego treść, a polegający na dowolnym uznaniu, iż w ramach sporów na tle majątkowym oskarżyciele prywatni również używają w stosunku do oskarżonych słów powszechnie uznanych za obelżywe, co nie znajduje oparcia w zebranych w sprawie materiale dowodowym, poza pozbawionymi wiarygodności lakonicznymi twierdzeniami oskarżonych A. D., M. D. i D. D. (1) sprzecznych z wyjaśnieniami B. D. oraz świadków A. Ł., M. K. i Z. K..

II. w zakresie czynów oskarżonych wyczerpujących dyspozycję art. 217 § 1 k.k.:

- opisanego co do osoby D. D. (1) w pkt III wyroku, naruszenie nietykalności cielesnej W. G.. – obrazę przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 410 k.p.k. i art. 424 k.p.k., mającą wpływ na treść orzeczenia, a polegającą na braku co do tego czynu uzasadnienia rozstrzygnięcia Sądu wbrew wymaganiom określonym dyspozycją art. 424 § 1 k.p.k., co z uwagi na charakter uniemożliwia przeprowadzenie kontroli instancyjnej wyroku w tym zakresie,

- opisanych co do B. D. w pkt II. 1, co do D. D. (1) w pkt III.3 i oraz co do M. D. w pkt IV.2 wyroku, naruszenie nietykalności M. G. (2) – obrazę przepisów prawa procesowego, a mianowicie treści art. 7 k.p.k. w związku z art. 410 k.p.k. mającą wpływ na treść wyroku poprzez dowolną, sprzeczną z zebrany materiał dowodowy, pobieżną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności zeznań świadków i ujawnionego na rozprawie nagrania wideo, naruszając zasady logiki oraz doświadczenia życiowego i jak zasadnie się wydaje obciążoną ogólną koncepcją sądu, co do sposobu rozstrzygnięcia sprawy w postaci umorzenia postępowania z uwagi na wadliwie przyjętą znikomość szkodliwości społecznej pozostałych czynów oskarżonych, a co doprowadziło do błędów w ustaleniach faktycznych i uniewinnieniu oskarżonych od zarzucanych im czynów w sytuacji, gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy, a w szczególności treść zeznań pokrzywdzonych W. G., M. G. (2) i S. G., jednoznacznie wskazują na fakt, iż oskarżeni dopuścili się naruszenia nietykalności cielesnej M. G. (2). W treści apelacji skarżący wniósł także o dopuszczenie dowodu z wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach z dnia 26 października 2017 r. sygn. akt V Ca 497/17 zapadłego w wyniku rozpoznania apelacji powoda W. G. w sprawie o przywrócenie posiadania na okoliczności naruszenia przez wszystkich oskarżonych w dniu 28 lipca posiadania W. G. w sprawie o przywrócenie posiadania na okoliczności naruszenia przez wszystkich oskarżonych w dniu 28 lipca 2016 r. posiadania W. G. nieruchomości położonej w S. przy ul.(...), a który to dowód nie mógł być powołany w postępowaniu przed Sądem I instancji, z uwagi na fakt, że wyrok ten zapadł później niż wyrok w sprawie niniejszej. W konsekwencji tal sformułowanych zarzutów skarżący wniósł o uchylene zaskarżonego wyroku w stosunku do wszystkich oskarżonych i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Apelację od wyroku Sądu I instancji wniósł także **obrońca oskarżonej A. D.** Zaskarżając wyrok w części jej dotyczącej na korzyść oskarżonej, orzeczeniu temu zarzucił:

I. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia, polegający na błędnym przyjęciu, że:

- oskarżona A. D. popełniła zarzucane jej czyny podczas, gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w sposób jednoznaczny wskazuje, że między rodzinami G. i D. istnieje silny konflikt o charakterze majątkowym, którego immanentną częścią stanowią wzajemne oskarżenia, świadome prowokacje mające na celu wyprowadzenie z równowagi jak również utarczki słowne i kierowane wzajemnie słowa powszechnie uznane za obelżywe;

II. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, w szczególności:

- art. 629 k.p.k. poprzez jego zastosowanie w konsekwencji zasądzenie od oskarżonej na rzecz W. G., H. G. i M. G. (1) kwoty 300,00 złotych tytułem kosztów sądowych, w sytuacji, gdy nie budzi wątpliwości, jak trafnie wskazywał Sąd, iż niniejsza sprawa de facto stanowiła tło dla rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu cywilnym, i tylko i wyłącznie w tym celu W. G., H. G. i M. G. (1) wnieśli do Sądu prywatny akt oskarżenia. W konsekwencji tak sformułowanych zarzutów skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

- uniewinnienie oskarżonej A. D. od popełnienia zarzucanych jej czynów;

- w pkt VIII poprzez zwolnienie oskarżonej od ponoszenia kosztów sądowych w kwocie po 300 złotych na rzecz W. G., H. G. i M. G. (1).

W toku rozprawy apelacyjnej pełnomocnik oskarżycieli prywatnych poparł apelację i wnioski w niej zawarte, wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego na rzecz oskarżycieli prywatnych, obrońca oskarżonej A. D. poparł apelację i wniósł o zasądzenie kosztów od oskarżycieli prywatnych solidarnie tytułem zastępstwa procesowego, natomiast apelację pełnomocnika oskarżycieli prywatnych pozostawił do uznania Sądu z uwagi na to, że przy ewentualnym uchyleniu oskarżenia mogą udowodniać swoją niewinność. Oskarżona A. D. przyłączyła się do apelacji swojego obrońcy i oświadczyła, że czuje się mocno pokrzywdzona sprawami, które wytacza jej brat. Oskarżony B. D. oświadczył, że jest niewinny.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja pełnomocnika oskarżycieli prywatnych, wobec swojej częściowej zasadności stała się podstawą do uchylenia rozstrzygnięć zawartych w punktach I, III, IV, VI i VIII zaskarżonego orzeczenia i w tym zakresie przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Mińsku Mazowieckim. Apelacja wywiedziona przez obrońcę oskarżonej A. D. z uwagi na nietrafność argumentów w niej podniesionych, nie mogła natomiast doprowadzić do uniewinnienia oskarżonej A. D. od popełnienia zarzucanych jej czynów z art. 216 § 1 k.k.

W pierwszej kolejności podkreślić należy, że z uwagi na fakt, iż żadna ze stron niniejszego postępowania nie złożyła wniosku o sporządzenie pisemnych motywów wyroku, Sąd Okręgowy na podstawie art. 457 § 2 k.p.k. ograniczył zakres niniejszego uzasadnienia, jedynie do części, w której orzeczenie Sądu Rejonowego zostało uchylone. Kontrola instancyjna zaskarżonego orzeczenia doprowadziła Sąd Okręgowy do przekonania, że co do zasady, Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy ustalił przebieg zdarzenia. Zastrzeżenia Sądu II instancji wzbudziła jednak ocena prawnokarna zachowania oskarżonych w zakresie zarzuconych im czynów z art. 216 § 1 k.k. i zastosowane w związku z tą oceną rozstrzygnięcie. Przypomnieć należy, że Sąd Rejonowy po dokonaniu oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego doszedł do przekonania, iż oskarżeni A. D., B. D., D. D. (1) i M. D. dopuścili się zarzuconych im czynów z art. 216 § 1 k.k., jednakże z uwagi na fakt, że negatywne zachowania stron postępowania miały charakter wzajemny, Sąd Rejonowy uznał, że społeczna szkodliwość zarzuconych im czynów była znikoma i tym samym umorzył postępowanie. W ocenie Sądu Okręgowego, jednoczesne stwierdzenie wzajemności negatywnych zachowań i przyjęcie, że z tego względu, zachowania oskarżonych zawierają znikomy stopień społecznej szkodliwości (art. 1 § 2 k.k.) prowadzi do sprzeczności w tej części orzeczenia i nie może zostać zaakceptowane.

Jak słusznie zauważył skarżący pełnomocnik, katalog kryteriów z art. 115 § 2 k.k., jakie sąd winien wziąć pod uwagę przy ocenie społecznej szkodliwości czynu, ma charakter zamknięty, a wśród nich wymieniono: rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych

reguł ostrożności i stopień ich naruszenia. Zamknięty charakter katalogu z art. 115 § 2 k.k. powoduje, że gdy przy ocenie społecznej szkodliwości pominięto okoliczności wymienione w treści tego przepisu lub wzięto pod uwagę okoliczności w nim niewymienione w art. 115 § 2 k.k. zasadnie można podnieść zarzut obrazy prawa materialnego. Uzasadniając pogląd, iż czyny oskarżonych cechuje znikomy stopień społecznej szkodliwości, Sąd Rejonowy nie rozważył żadnej przesłanki, o której mowa w art. 115 § 2 k.k. Wziął natomiast pod uwagę, wzajemność nagannych zachowań oraz szeroko pojęty, długotrwały konflikt rodzinny na tle majątkowym. W ocenie Sądu Okręgowego, czynniki te mogą stanowić okoliczności łagodzące przy wymiarze kary, ale z całą pewnością nie występują w katalogu zawartym w omawianym przepisie. W toku ponownego rozpoznania sprawy w uchylonym zakresie, Sąd Rejonowy powinien dokonać kompleksowej oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu, mając na uwadze kryteria zawarte w art. 115 § 2 k.k. Ocena stopnia społecznej szkodliwości konkretnego zachowania powinna być oceną całościową, uwzględniającą okoliczności wymienione w art. 115 § 2 k.k., nie zaś sumą czy pochodną ocen częściowych takiej czy innej „ujemności” tkwiącej w poszczególnych okolicznościach i dlatego też, jeżeli w art. 1 § 2 k.k. mówi się o znikomej społecznej szkodliwości czynu, to wymóg znikomości dotyczy społecznej szkodliwości ocenianej kompleksowo, nie zaś jej poszczególnych czynników. Zaznaczyć również należy, iż w sytuacji, kiedy Sąd Rejonowy stwierdził wzajemność negatywnych zachowań obu stron, to okoliczność ta automatycznie nie przesądza o niebycie przestępstwa, a ustawodawca w takich sytuacjach przewidział rozwiązanie zawarte w art. 216 § 3 k.k. Zgodnie z treścią tego przepisu, jeżeli zniewagę wywołało wyzywające zachowanie się pokrzywdzonego albo jeżeli pokrzywdzony odpowiedział naruszeniem nietykalności cielesnej lub zniewagą wzajemną, sąd może odstąpić od wymierzenia kary. Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do kwestionowania orzeczenia w zakresie czynów z art. 217 § 1 k.k. i z tego względu orzekł o utrzymaniu w mocy punktów II, V i VII zaskarżonego wyroku. Z uwagi na fakt, że niniejsze postępowanie miało charakter prawatnoskargowy, w którym to, w przypadku uniewinnienia oskarżonego, koszty procesu ponosi oskarżyciel prywatny, a nie zaś Skarb Państwa, Sąd Okręgowy był zobligowany do wyeliminowania z punktów II, V i VII zaskarżonego orzeczenia sformułowań o przejęciu kosztów procesu na rachunek Skarbu Państwa. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 437 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 456 k.p.k.